

Medisch protocol

Voorwoord

In schooljaar 2010/2011 heeft COG Drenthe voor het eerst een medisch protocol opgesteld voor haar basisscholen. Mede door de invoering van passend onderwijs bleek dat dit protocol te beperkt was. Leerlingen met een ondersteuningsbehoefte op onze basisscholen vroegen soms om specialistischer en complexere medische handelingen.

Met ingang van 1 januari 2016 werd ook uitvoering aan kinderopvang gegeven. Ook voor de kinderopvang is een medisch protocol verplicht. Aanpassing van het protocol was om die twee redenen noodzakelijk. De twee bestaande protocollen zijn samengevoegd tot dit nieuwe medisch protocol.

Vanaf 1 januari 2018 is, na de fusie tussen COG Drenthe en CONOD, dit protocol ongewijzigd overgenomen voor CKC Drenthe.

Wij hopen middels dit protocol onze scholen en kinderopvang een handreiking te bieden bij het omgaan met en afwegen van medische situaties.

November 2018

Inleiding

Binnen CKC Drenthe Onderwijs en Kinderopvang geldt de regel dat zieke kinderen de school of opvang niet kunnen bezoeken. Enerzijds zijn wij daar niet (voldoende) voor ingericht (denk aan besmettings- of infectiegevaar) en anderzijds mogen we veronderstellen dat kinderen, wanneer ze ziek zijn of zich ziek voelen, zich thuis het beste op hun gemak voelen.

Het komt echter voor dat een kind op het kindcentrum ziek wordt of dat leerkrachten/pedagogisch medewerkers door ouders¹ worden verzocht een door de arts voorgeschreven medicatie toe te dienen. Van leerkrachten/pedagogisch medewerkers wordt steeds vaker medisch handelen verwacht, zoals het geven van sondevoeding, toedienen van een injectie, het prikken van een bloedsuiker etc. Dit betekent dat leerkrachten en pedagogisch medewerkers soms medische handelingen uitvoeren, waarvoor zij niet gekwalificeerd, bekwaam en/of bevoegd zijn. Dit brengt risico's met zich mee, zowel op het gebied van gezondheid, als op juridisch gebied.

Om deze risico's uit te sluiten en de leerkrachten/pedagogisch medewerkers hier bewust van te maken, is dit protocol geschreven. Wat betreft de gezondheid van de kinderen is het van groot belang dat leerkrachten en pedagogische medewerkers zorgvuldig handelen.

Tijdens het kennismakingsgesprek op het kindcentrum wordt met ouders de (medische) gesteldheid van het kind besproken. Aan ouders worden de volgende formulieren uitgereikt: Verklaring buikligging/fixeren/inbakeren (voor baby's), toestemmingsformulier 'het kind wordt ziek op school' en (indien van toepassing) toestemmingsformulier medicijn instructie, toestemmingsformulier bij diabetes of ernstige allergieën en kennisgeving overgevoeligheden en/of allergieën (zie bijlagen).

Na retournering van de formulieren is het kindcentrum op de hoogte van de (medische) gesteldheid van het kind en zal worden beoordeeld of de eventueel daarmee gepaard gaande handelingen op verantwoorde wijze door het team van het kindcentrum kunnen worden uitgevoerd. Indien nodig wordt het Ondersteuningsteam hierbij ingeschakeld. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. De uiteindelijke stukken worden door de leerkracht/pedagogisch medewerker toegevoegd aan het kinddossier. Wijzigingen geeft een ouder zo spoedig mogelijk door.

Er zijn vijf situaties waarop bij kinderen dit protocol van toepassing is, te weten:

1. Het kind wordt ziek op school/opvang
2. In het geval van besmettelijke (kinder)ziektes
3. Het verstrekken van medicatie op verzoek
4. Voorbehouden en risicovolle handelingen
5. Kennisgeving overgevoeligheden/allergieën

In de volgende hoofdstukken worden de vijf situaties toegelicht. Specifieke informatie voor de kinderopvang is, voor de leesbaarheid van dit document, in kaders geplaatst.

1. Het kind wordt ziek op school/opvang

Uitgangspunt

Een leerkracht of pedagogisch medewerker is in het algemeen niet deskundig om een juiste diagnose te stellen en moet zich dan ook uiterst terughoudend opstellen. Het uitgangspunt is dat een ziek kind naar huis moet.

Als blijkt dat een kind op de kinderopvang 'anders is dan anders' volgt de pedagogisch medewerker het kind op een paar momenten gericht en let zij op het (huilt)gedrag, het spel, het praten, lichamelijke kenmerken, de temperatuur, indien van toepassing wc gedrag / natte luier, vermoeid gedrag en reacties van het kind.

¹ Daar waar staat ouders bedoelen wij zowel ouder(s) als verzorger(s).

Als is vastgesteld dat het kind ziek is, noteert de pedagogisch medewerker de symptomen, de temperatuur, datum en tijdstip in de overdrachtsmap en beslist de pedagogisch medewerker over de volgende punten:

- kan het kind in de groep blijven of niet;
- zijn de verschijnselen zodanig dat de ouder moet worden gebeld;
- zijn de verschijnselen zodanig dat een arts moet worden geraadpleegd;
- is er sprake van een besmettelijke ziekte.

Als vuistregel wordt aangehouden: een kind dat zich ziek voelt en koorts heeft, kan beter niet op de kinderopvang blijven.

Zijn de verschijnselen zodanig dat de ouder moet worden gebeld.

Een richtlijn om te beslissen om de ouder te bellen is: gedrag, lichamelijke kenmerken, andere signalen en indien de lichaamstemperatuur hoger is dan 38,5 graden Celsius. De pedagogisch medewerker bespreekt met de ouder of het kind opgehaald moet worden of niet. In dit telefoongesprek kan de ouder informatie geven die de vage verschijnselen verklaren (feestje, veel snoep, laat naar bed).

Zijn de verschijnselen zodanig dat een arts moet worden geraadpleegd.

Ingeval een ziekte zich ernstig laat aanzien en er direct medische hulp nodig is, omdat er acuut gevaar dreigt voor het kind, bijvoorbeeld als het kind het benauwd heeft, bewusteloos raakt, niet meer reageert of plotseling hele hoge koorts krijgt, belt de pedagogisch medewerker de eigen huisarts van het kind (zie dossier kind), de centrale huisartsdienst in Assen (tussen 17.00 uur en 8.00 uur) of in noodgevallen 112.

Na het informeren van de ouder over het ophalen van hun zieke kind, kan het nog wel even duren voor het kind ook daadwerkelijk wordt opgehaald. De groepsleiding maakt het verblijf voor het kind zo prettig mogelijk. De andere kinderen wordt verteld dat het kind zich niet lekker voelt en nu even niet mee kan spelen.

In geval van een ongeval(letje) op de kinderopvang wordt het voorval op het 'registratieformulier (bijna) ongevallen' genoteerd.

Contact opnemen

Het kindcentrum moet bij ziekte altijd contact opnemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren. Is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts?

Niemand te bereiken, wat dan?

Lastig is het wanneer de ouders of andere door de ouders aangewezen vertegenwoordigers niet te bereiken zijn. De leerling kan niet naar huis zonder dat daar toezicht is en er kunnen geen medicijnen gegeven worden zonder toestemming. Het kindcentrum kan dan besluiten om zelf een eenvoudig middel te geven. Bij aanmelding op het kindcentrum hebben ouders toestemming gegeven voor het protocol 'het kind wordt ziek op school/opvang', zie bijlage I. Daarnaast moet de school/opvang inschatten of er niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden.

Raadpleeg bij twijfel altijd een arts

Een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn kan bijvoorbeeld een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft zaak het kind voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders. Het is dan ook onmogelijk hier alle signalen te benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele symptomen waarop gelet kan worden

- o toename van pijn
- o misselijkheid
- o verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)

- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

Het kindcentrum dient zich te realiseren dat zij geen arts is. Bij twijfel altijd een (huis)arts raadplegen. Dit geldt uiteraard ook wanneer de pijn blijft of de situatie zich verergert.

2. In geval van besmettelijke (kinder)ziektes

In geval van besmettelijke (kinder)ziektes wordt het beleid uitgevoerd volgens de richtlijnen van de GGD. Een aantal infectieziekten zoals difterie, kinkhoest, tetanus, polio (DKTP), bof, mazelen, rode hond, (BMR), haemophilus influenza type b (Hib), komt in Nederland nog maar zelden voor, omdat hiertegen wordt gevaccineerd/ingeënt.

Bij de intake op de kinderopvang wordt aan de ouder gevraagd of het kind gevaccineerd/ ingeënt wordt. Hierop is de 'procedure registratie inentingen' van toepassing. Als een kind (nog) niet is gevaccineerd, dan stelt de organisatie deze ouder op de hoogte bij de constatering van deze infectieziekte bij het kind of bij andere kinderen met het verzoek contact op te nemen met de huisarts om de ziekte vast te stellen. Dit wordt mondeling/telefonisch gedaan door een pedagogisch medewerker van de locatie. De ouder informeert de kinderopvang over de werkelijke aard van de ziekte, zodat de kinderopvang de nodige maatregelen kan nemen.

Bij een infectieziekte binnen de kinderopvang worden de ouders op de hoogte gesteld door een 'poster' op de deur en op het publicatiebord, een rondschrijven/ mailing al of niet met de informatie die de GGD geeft over desbetreffende ziekte. Ouder(s)/verzorg(er)s van niet ingeënte kinderen worden door een pedagogisch medewerker van de locatie geïnformeerd wanneer er een ziekte heerst dat is opgenomen in het vaccinatieprogramma.

CKC Drenthe Kinderopvang volgt het advies op van de GGD over hoe te handelen wanneer bij een kind een besmettelijke ziekte wordt geconstateerd.

Daarnaast zijn er een aantal infectieziekten die veroorzaakt worden door verschillende soorten virussen en die besmettelijk zijn, zoals verkoudheid (hoesten, niezen en snotneuzen), darmklachten, ontstoken ogen, ontstoken oren, etc. Bij deze ziekten hangt het van de situatie af, hoe te handelen.

De kinderopvang heeft haar eigen verantwoordelijkheid als het gaat om zieke kinderen in de kinderopvang en neemt uiteindelijk de beslissing over het al of niet handhaven van een zieke kind op de groep. Wordt vermoed dat er sprake is van een besmettelijke ziekte, dan wordt van de ouders gevraagd zo spoedig mogelijk met het kind een arts te bezoeken en CKC Drenthe Kinderopvang zo snel mogelijk te informeren over de bevindingen van de arts.

Ten gevolge de Wet Publieke Gezondheid stelt de directeur van het kindcentrum, de GGD van de gemeente waarin de kinderopvang gelegen is, op de hoogte van het optreden van een ongewoon aantal zieken. Daarnaast informeert de directeur de GGD betreffende vreemde ziekten.

3. Het verstrekken van medicatie op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen door een arts voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens school- of opvang uren. Te denken valt aan puffjes voor astma, antibiotica, zalfjes en medicatie tegen epilepsie. Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid

van het kind kunnen leiden. Als ouders aan school of opvang vragen deze middelen te verstrekken, geven zij daarmee tegelijkertijd hun toestemming².

- a. Het is van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen (zie bijlage II – medicijn instructie).
- b. Noteer om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat moet gebeuren.
- c. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren, opbergen en controle op de vervaldatum. Ouders geven zo duidelijk aan wat zij van de school en of opvang verwachten. Omgekeerd weet het kindcentrum wat het moet doen en waarvoor het verantwoordelijk is.
- d. Wanneer de medicijnen gedurende een lange periode moeten worden toegediend, is regelmatig overleg over de ziekte en het medicijngebruik met de ouders van belang. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van de betreffende leerling.
- Lees de bijsluiter goed door, zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn.
- Noteer elke keer, op een aftekenlijst, dat u het medicijn aan het betreffende leerling gegeven heeft (zie bijlage III).
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Zorg er altijd voor dat alle relevante gegevens bij de hand zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van het kind, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt.

4. Voorbehouden en risicovolle handelingen

Medische handelingen

Het kan voorkomen dat ouders aan school of opvang vragen handelingen te verrichten die met de term 'medisch handelen' aangeduid kunnen worden, de zogenoemde voorbehouden en risicovolle handelingen.

CKC Drenthe neemt hierin het standpunt in dat in principe geen medische handelingen door personeel op het kindcentrum worden uitgevoerd (met uitzondering van kinderen met diabetes en kinderen met ernstige allergieën). Voor deze uitzonderingsgevallen is een schriftelijke toestemming nodig, zie bijlage IV. Zonder toestemming van de ouders mag het kindcentrum helemaal niets doen.

Indien bij een kennismakingsgesprek met ouders blijkt dat medische handelingen op het kindcentrum dienen te worden uitgevoerd ten behoeve van het kind, neemt de IB-er contact op met het Ondersteuningsteam om de mogelijkheden te verkennen. In gezamenlijkheid met ouders wordt dan de eventuele toelating van het betreffende kind besproken. De medische handelingen dienen dan op het kindcentrum door de ouders zelf of eventueel door de thuiszorg verricht te worden. Onderlinge afspraken tussen ouders en leerkracht/pedagogisch medewerker zijn niet toegestaan.

---

² Wij kunnen niet garanderen dat deze middelen altijd worden verstrekt. Uiteraard zal de leerkracht of pedagogisch medewerker hier zo zorgvuldig mogelijk mee om gaan.

5. Kennisgeving overgevoeligheden/allergieën

Indien van invloed, dan geven ouders zelf aan wanneer sprake is van overgevoeligheden/allergieën. Het formulier van bijlage V kan dan worden ingevuld.

Gebruik Epi-pen

Indien ouders het kindcentrum hebben ingelicht over een ernstige allergie van een kind waarbij een Epi pen moet worden gebruikt in noodgevallen, dient een persoonlijk alarmeringsprotocol (bijlage VI-voorbeeld) te worden gehanteerd. Daarin wordt beschreven wat de symptomen zijn en bij welke symptomen welke actie noodzakelijk is. Tevens moet bekend zijn waar de Epi-pen wordt bewaard en wat de uiterste houdbaarheidsdatum is. Ouders zorgen voor tijdige vervanging als de houdbaarheidsdatum dreigt te verstrijken.

Als het kindcentrum op de hoogte is van het gebruik van de Epipen, geldt bij noodhandelingen een verplichting tot handelen (de Epi-pen zetten) en daarna alarm slaan middels 112. Niet uitvoeren is geen optie. Wachten op de ambulance kan bij een ernstige reactie niet. Anders wordt nalatigheid verweten. Het is dan ook erg belangrijk dat leerkrachten/pedagogisch medewerkers instructie krijgen en dat binnen de school/opvang afspraken worden gemaakt wie de instructie heeft gehad en wie dit kan en wil uitvoeren.

Bijlage I

Toestemmingsformulier 'het kind wordt ziek op het Kindcentrum'.

Naam Leerling:

Geboortedatum:

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar het kindcentrum gaat en tijdens deze uren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval zal het kindcentrum altijd contact opnemen met de ouder(s)/verzorger(s) of met een andere, door hen aangewezen, persoon.

Een enkele keer komt het voor dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet dan zal de leerkracht een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller en/of dat een arts geconsulteerd moet worden.

akkoord

niet akkoord

Naam ouder/verzorger:

Datum:

Handtekening ouder/verzorger:

Bijlage II **Toestemmingsformulier medicijn instructie**

Wanneer een kind tijdelijk medicijnen gebruikt tijdens de school/opvang uren wordt dit vastgelegd in dit toestemmingsformulier medicijn instructie. Bij regulier gebruik van de medicatie wordt dit formulier jaarlijks geactualiseerd. Ook wanneer kinderen zelf medicijnen meebrengen en innemen (oudere leerlingen) wordt dit formulier ingevuld.

Medicijnen worden in een afgesloten lade of kast bewaard.

Toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam kind: _____ Geboortedatum: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Zoon / dochter van: _____ (naam ouders/verzorgers)

Telefoon: _____

Naam huisarts: _____ Telefoon: _____

Naam specialist: _____ Telefoon: _____

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

_____

Naam van het medicijn: _____

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

_____ uur _____ uur

_____ uur _____ uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

_____

Dosering van het medicijn: _____

Wijze van toediening:
_____

Wijze van bewaren: _____

Controle op vervaldatum door: _____ functie: _____

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemd kind geeft hiermee aan het kindcentrum c.q. de hieronder genoemde leerkracht/pedagogisch medewerker die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam: _____

Plaats: _____ Datum: _____

Handtekening: _____

=====

Medicijninstructie

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op: _____ (datum)

Door: _____ (naam)

Relatie tot het kind: _____

aan: _____ (naam)

functie(s): _____

van: _____ (naam + plaats school/opvang)

Bijlage III **Aftekenlijst medicijnverstrekking**

In te vullen door verantwoordelijke pedagogisch medewerker/leerkracht:

Periode medicijnverstrekking van (begindatum) ____ - ____ - ____ tot ____ - ____ - ____ (einddatum)

Dag	Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip	
	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf
Ma												
Di												
Wo												
Do												
Vr												

Dag	Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip	
	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf
Ma												
Di												
Wo												
Do												
Vr												

Dag	Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip		Tijdstip	
	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf	Uur	Paraaf
Ma												
Di												
Wo												
Do												
Vr												

Bijlage IV **Toestemmingsformulier bij diabetes of ernstige allergieën**

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenoemde 'medische handeling' op het kindcentrum bij:

Naam kind: _____ Geboortedatum: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

zoon / dochter / van: _____ (naam ouders/ verzorgers)

Telefoon thuis: _____ Telefoon werk: _____

Naam huisarts: _____ Telefoon: _____

Naam specialist: _____ Telefoon: _____

Naam van contactpersoon (in ziekenhuis of anders) _____ Telefoon: _____

Beschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op het kindcentrum bij het kind nodig is:

_____

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

_____

De 'medische handeling' moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

_____uur _____uur _____uur

De 'medische handeling' mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

_____

Manier waarop de 'medische handeling' moet worden uitgevoerd:

_____

Instructie

Instructie van de 'medische handeling' + controle op de juiste uitvoering is gegeven op (datum): _____

door: _____ functie: _____

van: _____ (instelling)

Ondertekening ouders/verzorgers:

naam: _____ ouder/ verzorger van: _____

datum: _____ plaats: _____ Handtekening: _____

Bijlage V **Kennisgeving overgevoeligheden en/of allergieën**

Naam kind:

Geboorte datum:

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

O Medicijnen:

naam: _____

O Ontsmettingsmiddelen:

naam: _____

O Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten:

naam: _____

O Pleisters:

naam / soort: _____

O Overig:

naam: _____

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

_____
_____
_____

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie. Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende:

Naam ouder/verzorger:

Datum:

Handtekening ouder/verzorger(s):

Bijlage VI   **Persoonlijk alarmeringsprotocol Epi-pen**

De EPI-pen wordt gebruikt voor:

Persoonsgegevens

Naam:
Geboren:
Adres:
Tel thuis:

In geval van nood bereikbaarheid

-
-

Behandelend ziekenhuis

Ziektebeeld

Omschrijving

Verschijselen die zichtbaar waren bij de allergische reactie

Verschijselen (Anafylactische) die kunnen optreden bij een ernstige allergische reactie

<u>Huid</u>	<u>Luchtwegen</u>	<u>Maag en darmen</u>	<u>Hart en bloedvaten</u>

Hoe te handelen

Bij de eerste verschijnselen van een allergische reactie

- Toedienen van de EPI PEN in het bovenbeen (volg de instructie op de verpakking/de pen op)
- 10 seconden in het bovenbeen houden.
- 112 bellen en ambulance laten komen.
- Kind moet naar het .....ziekenhuis
- Ouders bellen.

Toedienen Epi-pen

- Haal de Epi-pen uit de houder.
- Pak hem in de dominante hand en vorm een vuist rond de Epi-pen.
- Verwijder met je andere hand de activatie dop (blauw/grijs).
- Houd de Epi pen onder een hoek van 90 graden, ongeveer 10 -15 cm van de buitenkant van het dijbeen.
- Steek de pen in het dijbeen (mag door de kleding heen) en laat de naald 10 seconden zitten.
- Verwijder de Epi-pen en masseer de prikplaats ongeveer 10 seconden na.
- Bij het verwijderen van de Epi-pen, voorzichtigheid geboden met de naald (prikaccidenten).
- Berg de Epi-pen op in de originele verpakking en overhandig deze aan de medewerkers van 112.